

Porte og vinduer

Af *Katrine Eltang* og *Bo Kjeld Kierkegaard*

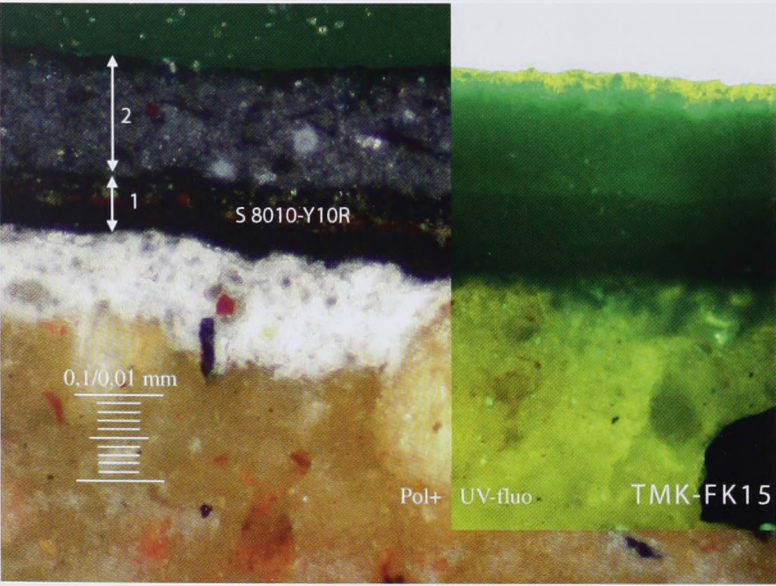
Farvearkæologisk undersøgelse

Inden restaureringen af porte og vinduer blev påbegyndt, blev der gennemført en farvearkæologisk undersøgelse, der skulle afdække portenes og vinduernes bemalingshistorie til brug for nyfarvesætning. På vinduerne blev der indsamlet en række farveprøver fra den bemalede vindueskit i vinduesrammen. Vinduerne er ikke udført som traditionelle vinduesrammer, men består af T-profiler i smedjern, hvis ender er indmuret i vindueslysningen. Der er således ingen rammeprofil langs vinduesåbningen. Falsen for anlæg af vinduesglas ved lysningen er udført i puds, og kitningen af glasset her er udført direkte på lysningens grønne cementpuds. Udover indsamling af farveprøver fra vindueskit blev der også indsamlet prøver fra nord- og sydfacadens kældervinduers rammer og jerngitrene foran vinduerne.

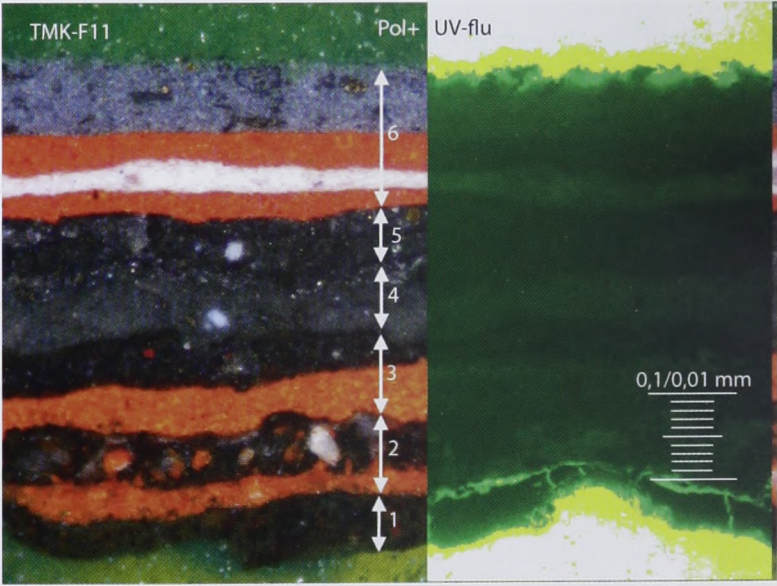
Forhallens porte fremstod inden restaureringen grønmalede. Det grønne farvelag blev påvist indeholdende akryl som bindemiddel. Overfladen var meget porøs og med et 'kridtet' udtryk forårsaget af sollysets nedbrydning af farvelaget. Det kunne konstateres, at portene var blevet afrenset for ældre

malingslag. Bemalingshistorien kunne derfor alene påvises i profilernes konkaviteter, hvor afrensning ikke havde kunnet gennemføres. Fra disse områder blev indsamlet farveprøver for påvisning af bemalingshistorien.

De indsamlede farveprøver fra vindueskit i vinduesrammerne afslørede, at vinduerne oprindeligt have stået malede i en meget mørk brunlig oliemaling (ill. 1). På nord- og sydfacadens kældervinduers rammer og gitre blev der identificeret op til seks bemalingsperioder (ill. 2). Den første og ældste periode var et mørkt brunt farvelag over et orange farvelag. Det orange farvelag, der er lokaliseret direkte på vinduets jernramme består af blymønje, der udgør en rustbeskyttelse af jernrammen. Det overliggende brune farvelag udgør den ældste fundne bemalingsperiode. Farvelaget modsvarer i kulør ældste påviste bemalingsperiode på vinduerne pudskitning. Kuløren er endvidere meget lig den ældste bemalingsperiode fundet på vestfacadens porte, og det anses for sandsynligt, at dette lag er det primære i vinduets oprindelige bemaling ved bygningens opførelse.

Ill. 1. Tværsnit af farveprøve fra bemalet kit i vindue i kanalfacaden. Ældste bemalingsperiode er en mørk brun oliemaling. Optagelse i krydsede polarisationsfiltre og UV-fluorescens. (Foto: BK ApS)

Ill. 2. Tværsnit af farveprøve fra udvendigt jerngitter i kældervindue med den eksisterende bemalingshistorie. Nederste bemalingsperiode (1) er en mørk brun oliemaling. De orange farvelag er blymønje, der indgår som grundering i flere af bemalingsperioderne. Optagelse i krydsede polarisationsfiltre og UV-fluorescens. (Foto: BK ApS)

Ill. 3. Constantin Hansen: Thorvaldsens Museum set fra Nybrogade, 1858. (Foto: BK ApS)

Som forventeligt viste mange af de udtagne farveprøver på forhallens porte alene at indeholde de yngste bemalingsperioder. Enkelte prøver indeholdt dog hele den eksisterende bemalingsperiode. I alt seks bemalingsperioder blev påvist fordelt på to hovedperioder, hvoraf den ældste over fire perioder har fremstået mørk brun og den yngste over to perioder har fremstået med en grøn kulør. Ældste bemalingsperiode blev på digital optagelse af snit målt til kuløren S 8505-Y80R i NCS systemet.

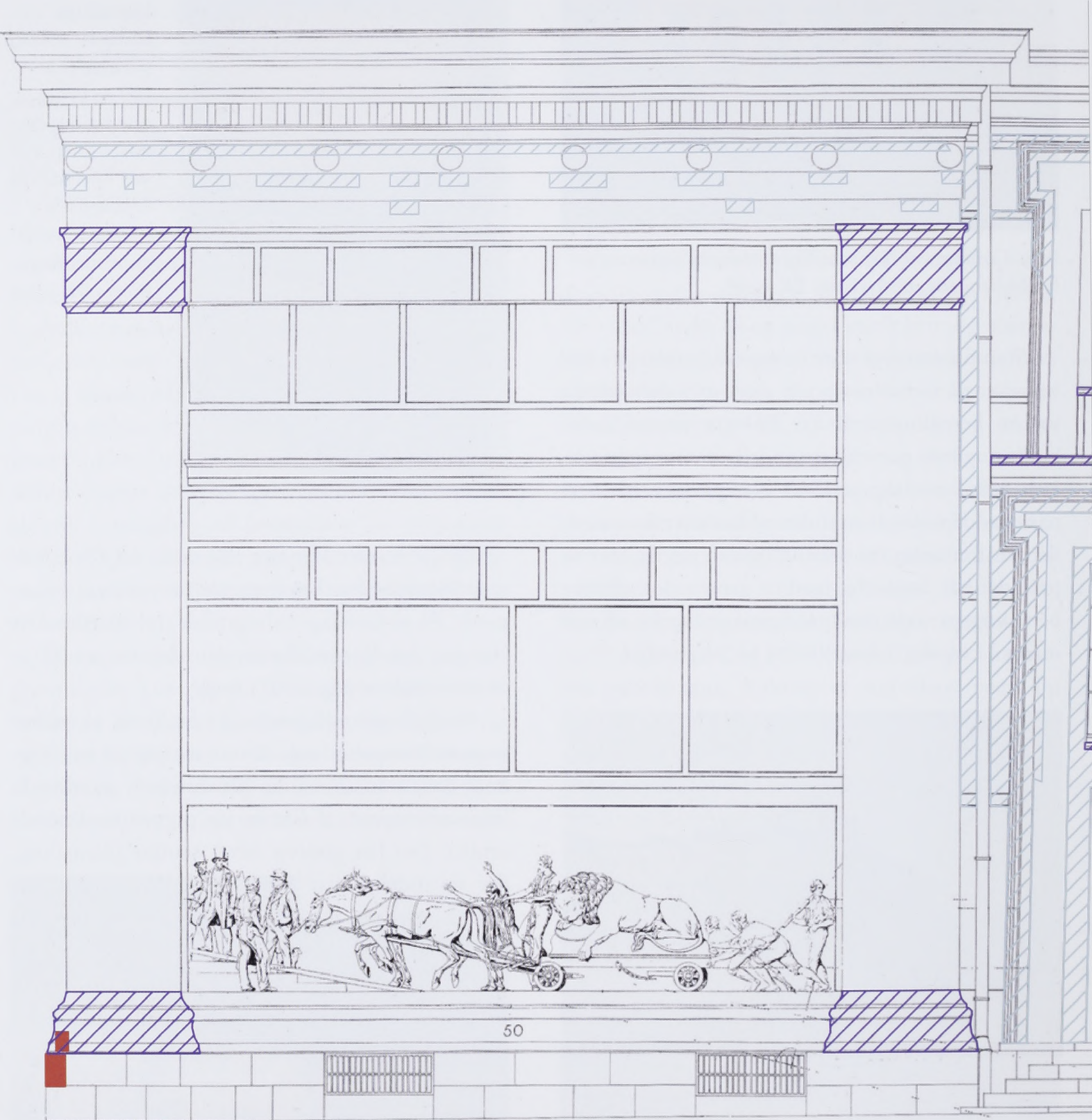
Ill. 5. Tværsnit af farveprøve fra vestfacadens porte med den eksisterende bemalingshistorie. Ældste periode (1.) er her en brun oliemaling der anses for portenes oprindelige. Optagelse i krydsede polarisationsfiltre. (Foto: BK ApS)

På Constantin Hansens lille maleri af Thorvaldsens Museum fra 1858 fremstår porten også brunmalet. På et farvelagt lithografisk tryk af Heinrich Hansen, der dateres til perioden 1850-60, ses tillige de brunmalede porte (ill. 3 & 4).

På dette grundlag blev det besluttet at rekonstruere den oprindelige brune maling på portene. Som restaureringsmaling blev anvendt en oliemaling sammensat af linolie og pigmentet brændt umbra. Det har givetvis været samme oliemaling, der oprindeligt har været anvendt og igen ved istandsættelsen i 1950'erne. De grønne perioder antages først etableret fra 1970'erne.

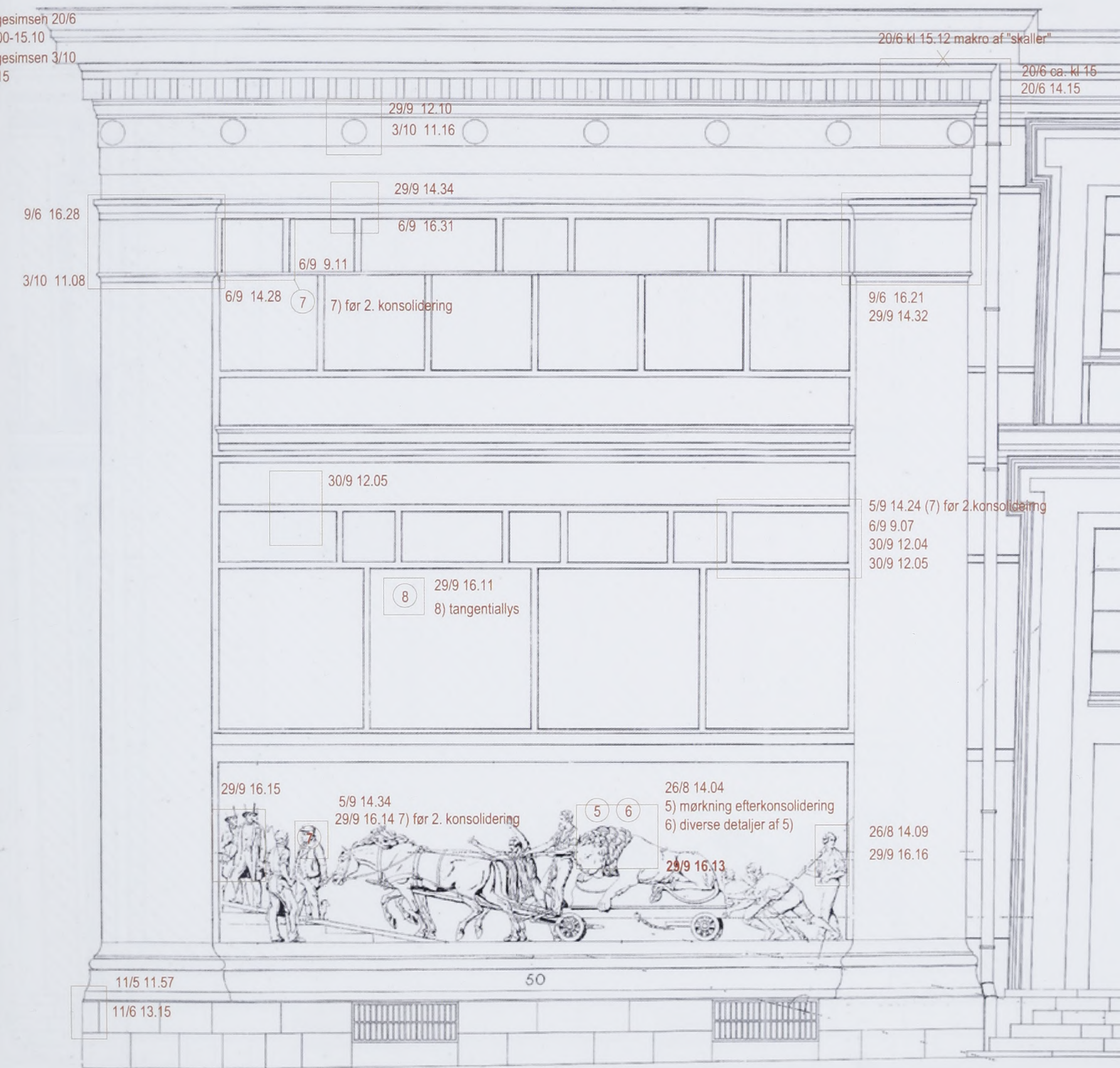
Ill. 4. Lithografisk tryk af Heinrich Hansen. (Københavns Museum)

Uddrag af den grafiske dokumentation af behandling på facaden mod Christiansborg Slot.
Afsaltning, laserafrensning og forsøg med laserafrensning.

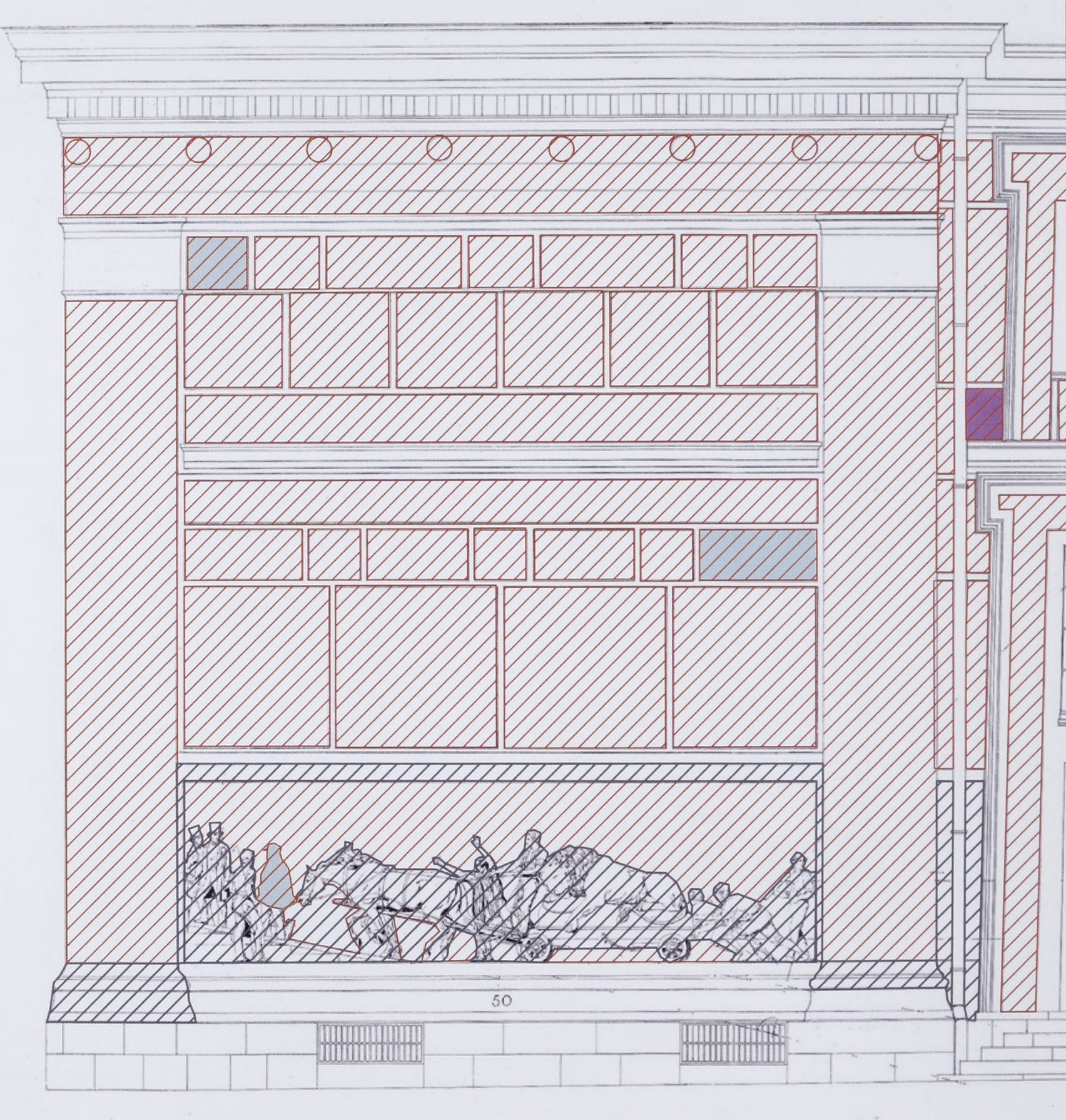

- Afsaltning
- Laserafrensningsprøve
- Laserafrensning

Uddrag af den grafiske dokumentation af behandling på facaden mod Christiansborg Slot.
Fotografisk registrering.

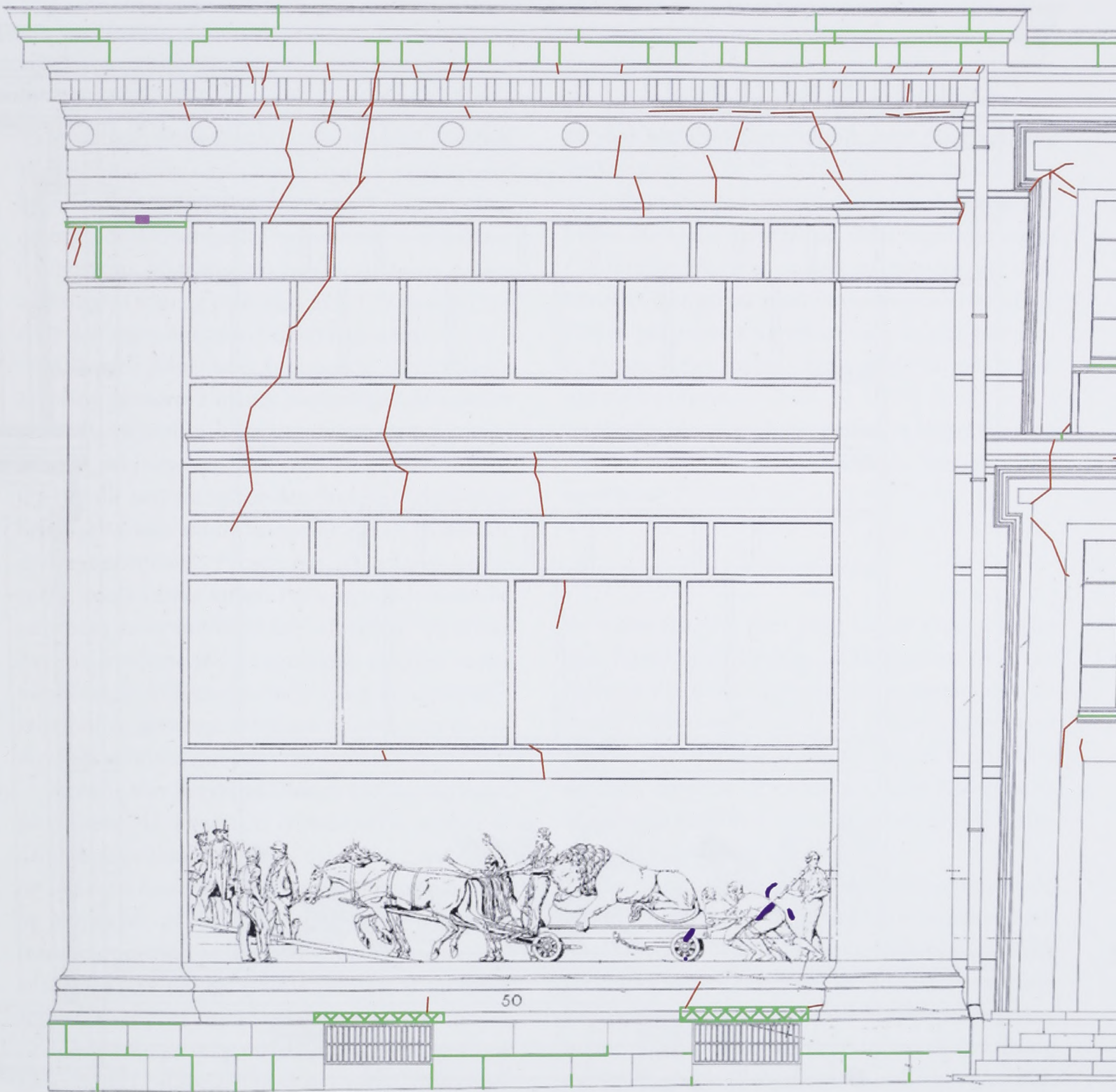

Uddrag af den grafiske dokumentation af behandling på facaden mod Christiansborg Slot.
Kalibrering og konsolidering med TEOS.

- Konsolidering med TEOS, test 1 gang
- Konsolidering med TEOS, test 2 gange
- Konsolidering med TEOS, 1 gang
- Konsolidering med TEOS, 2 gange

Uddrag af den grafiske dokumentation af behandling på facaden mod Christiansborg Slot.
Komplettering og fastlægning af facadepuds. Komplettering af fugemørtel og sandsten.

- Fixeret puds
- Fugning af kvadre
- Komplettering af frisen
- Revnedannelser, skåret og kompletteret
- Sandstensfyling
- Udhugning af jernprofil og komplettering

Uddrag af den grafiske dokumentation af behandling på facaden mod Christiansborg Slot.
Kompleterede stilladshuller og retouchering mm.

- Retouchering af hvide bånd
- Gnubbetillede 3 stk
- Gamle stilladshuller
- Nye stilladshuller
- Metalrør og stænger